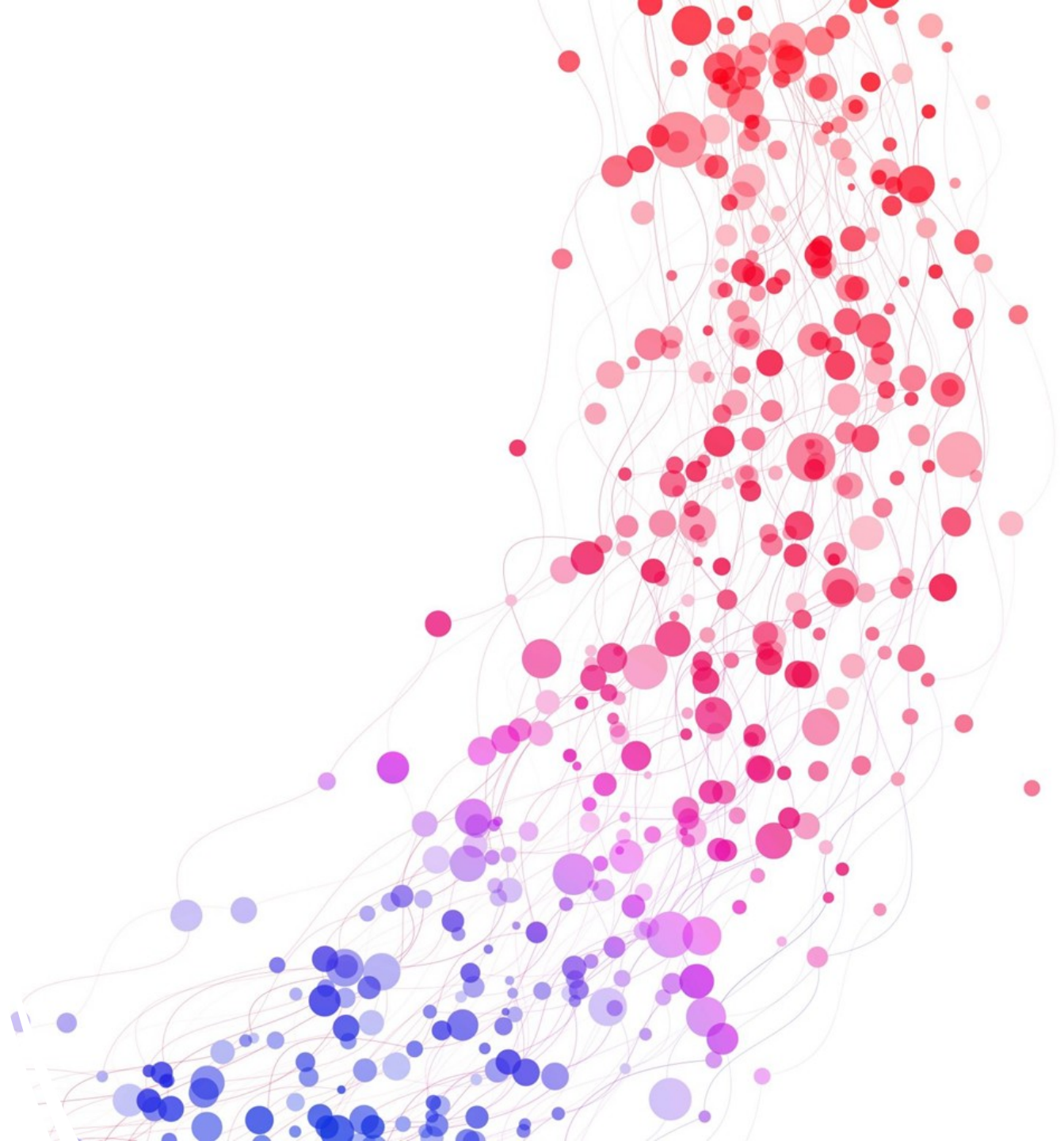


Ekonomika

**Ing. Miluše Bartoňková,
Ph.D.**

Základní zásady
ekonomického fungování
uplatňující se v kterékoliv
hospodářské organizaci, platí
také pro zdravotnická zařízení.



Rozvaha (balance) a její struktura

- je to statický výkaz o stavu majetku a zdrojů jeho krytí k určitému datu.
- je to přehledné uspořádání majetku podniku (aktiva) a jeho zdrojů (pasiva) v peněžním vyjádření k určitému datu.
- poskytuje základ pro hodnocení finanční situace podniku.

Rozvaha vyjadřuje dvojí pohled na věc.

AKTIVA = PASIVA



Základní struktura rozvahy

ROZVAHA	
AKTIVA	PASIVA
I. Dlouhodobá aktiva	I. Vlastní kapitál
1. Hmotný majetek	1. Základní kapitál
2. Nehmotný majetek	2. Rezervní, účelové fondy
3. Finanční majetek dl.	3. Nerozdělený zisk, Neuhraz.ztráta /m.l./
	4. Zisk / ztráta běžného období
II. Oběžná aktiva	II. Závazky
1. Zásoby	splatné do 1 roku
2. Pohledávky	splatné nad 1 rok
3. Finanční majetek kr.	
4. peněžní prostředky	III. Rezervy
III. Přejížděná aktiva	IV. Přejížděná pasiva
A = P	

Majetková a kapitálová struktura

1. Dlouhodobý majetek

- dlouhodobý majetek (fixní) je majetek, který slouží po delší dobu než 1 rok a člení se na:
 - a) **dlouhodobý hmotný majetek** – jeho pořizovací cena je vyšší než 80 000 Kč (pozemky, budovy, stroje, dopravní prostředky apod.), patří sem **NEMOVITÝ MAJETEK** (pozemky, stavby) a **MOVITÝ** (přístroje, dopravní prostředky apod.)
- *dlouhodobý majetek se spotřebovává postupně, opotřebovává se a tím znehodnocuje, proto se účetně odepisuje (tvoří se odpisy), některý majetek se však neopotřebovává (umělecká díla, pozemky).*

Majetková a kapitálová struktura

- *drobný dlouhodobý majetek* - jeho pořizovací cena je nižší než 80 000 Kč, ale má dlouhodobou povahu, účetní jednotka se může rozhodnout, zda ho zařadí do účetnictví a bude ho odpisovat nebo do zásob spotřebuje ho najednou.

b) dlouhodobý nehmotný majetek – cena nehmotného dlouhodobého majetku už od roku 2021 stanovena není, jeho doba používání je delší než jeden rok a odepisuje se účetními i daňovými odpisy. Nehmotný dlouhodobý majetek se účtuje rovnou do nákladů (software, nehmotné výsledky výzkumu a vývoje – patenty, licence, ochranné známky, goodwill apod.)

Majetková a kapitálová struktura

c) dlouhodobý finanční majetek - firma si ho pořizuje, nikoliv proto, aby jej používala ke své činnosti, ale proto, aby jí přinášel ekonomický prospěch.

Patří sem:

- ❖ cenné papíry,
- ❖ finanční podíly podniku v jiných společnostech,
- ❖ dlužné cenné papíry,
- ❖ tiché společenství,
- ❖ termínované vklady.

Majetková a kapitálová struktura

2. Oběžný majetek

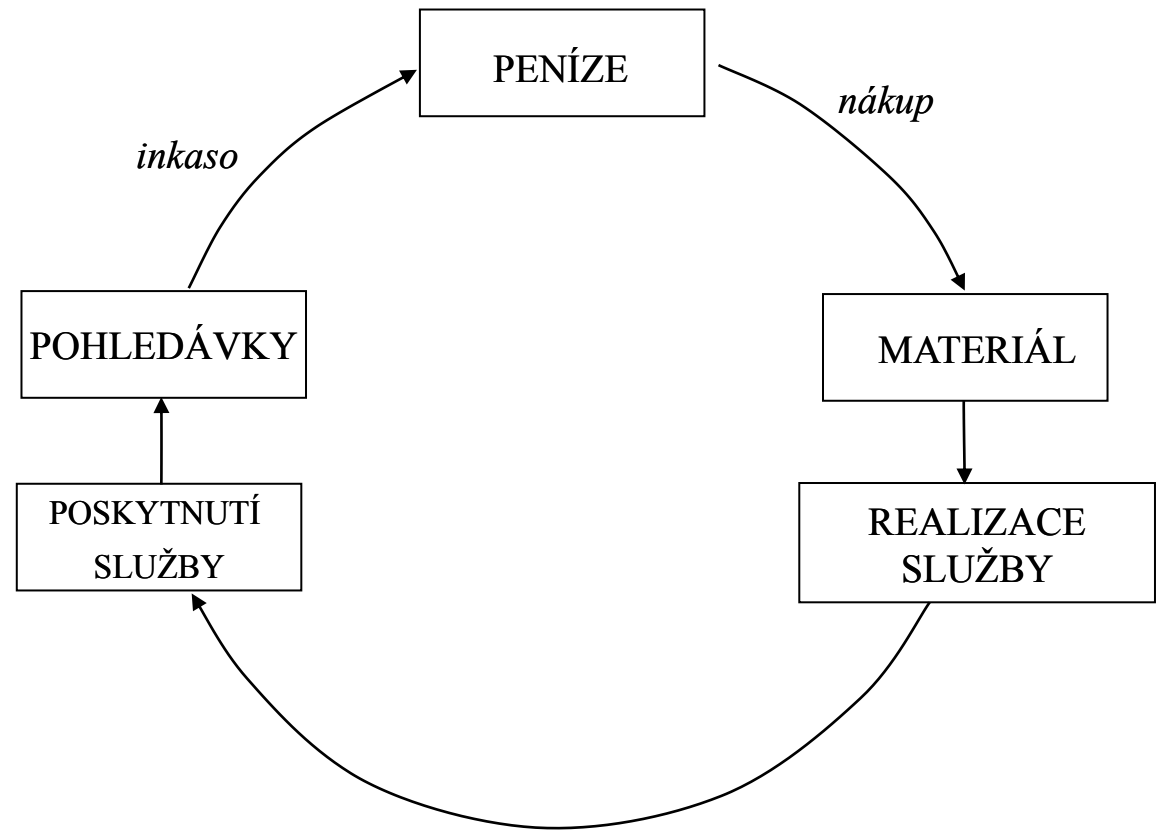
Představuje: výrobní zásoby, zásoby nedokončených a hotových výrobků, krátkodobý finanční majetek (peníze v hotovosti, peníze na účtech v bankách, ceniny apod.), pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé)

oběžný majetek (provozní) má různé funkce, a to:

- a) ve věcné podobě – *materiál, léky, hygienické prostředky apod.*
- b) v peněžní podobě – *peníze v hotovosti i na účtě, pohledávky*

Oběžný majetek přeměňuje svoji podobu.

Koloběh oběžných aktiv



Majetková a kapitálová struktura

1. Vlastní zdroje - označované jako vlastní kapitál

- základní kapitál
- hospodářský výsledek minulých let
- hospodářský výsledek za běžné účetní období
- fondy
 - všechny fondy kromě jednoho jsou dobrovolné, a vytvářejí se až po tom, co je vykázán zisk
 - výjimkou je u s.r.o. a a.s. fond rezervní

Emisní ážio

- ❖ vzniká při zvyšování základního kapitálu upisováním nových akcií a vkladů
- ❖ je rozdíl mezi nominální/jmenovitou hodnotou akcií při první emisí akcií a jejím vyšším emisním kurzem

Majetková a kapitálová struktura

2. Cizí zdroje - cizí kapitál zahrnuje závazky (dluhy) a rezervy

- Rezervy - je to část záměrně nevykázaného zisku (nepleťte si to s rezervním fondem - ten je vlastní).
- Závazky - dělíme je na:
 - krátkodobé
 - dlouhodobé

Závazek je:

- výsledkem minulých událostí
- podnik nad nimi má kontrolu
- dá se ocenit
- znamená do budoucna nějaký ekonomický úbytek

Majetková a kapitálová struktura

Druhy závazků:

- dodavatelům
- bankám
- zaměstnancům (závazky z mezd)
- na sociální a zdravotní pojištění
- z hlediska státu - závazky z daní - daň z příjmu, DPH
- zálohy přijaté
- vydané dluhopisy
/potřebuje-li firma získat další prostředky na podnikání, => vkladem
vlastníků, vydáním akcií, firma emituje dluhopisy/

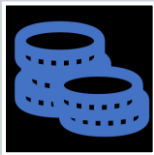
Majetková a kapitálová struktura

- kapitálovou strukturou rozumíme strukturu zdrojů, na základě kterých zdravotnické zařízení vzniklo, jedná se o kapitál, který do zdravotnického zařízení vložil jeho zřizovatel (stát, územní správní celky, obchodní společnosti či jednotlivci)
- kapitál zřizovatele může být vlastní (vklad lékaře poskytující ambulantní zdravotní službu, vklad zřizovatele) nebo cizí v podobě např. bankovního úvěru

Majetková a kapitálová struktura

- zdravotnické zařízení, stejně jako jiná hospodářská organizace, potřebuje ke své činnosti základní faktory, kterými jsou:
 - a) prostor** – ve kterém bude svoji činnost provozovat, prostor může být buď ve vlastnictví poskytovatele, nebo může být pronajatý
 - b) kapitál** – který může být peněžní nebo nepeněžní (zařízení, přístroje, materiál, apod.)
 - c) pracovníci** – kteří budou poskytovat zdravotní péči

Zakladatelský rozpočet



A. Rozpočet kapitálu

1. Provozního - oběžného
2. Investičního
3. Startovacího



B. Rozpočet výnosů a nákladů (zisku)

A. Rozpočet kapitálu

1. Provozní kapitál (PK)

= náklady výroby (NV) – odpisy

Náklady výroby (NV) = Suroviny
+ Mzdy (+ pojištění)
+ Režie (bez odpisů)
+ Podnikatelská
odměna + Odpisy

Potřeba provoz. kapitálu měsíčně = NV -
O

A. Rozpočet kapitálu (pokr.)

2. Investiční kapitál (IK)

- pozemky
- budovy
- stroje
- ostatní

Celková potřeba investičního kapitálu

3. Startovací kapitál „startovní“ (SK)

Počáteční náklady dále se neopakující

Potřeba kapitálu celkem = PK + IK + SK

Zdroje krytí

- vlastní kapitál (VK)
- cizí kapitál (úvěry) (Ú)

B. Rozpočet výnosů a nákladů (zisku)

1. Tržby (počet výrobků x cena)	T	
2. Náklady výroby (vč. odpisů) NV		-
3. Provozní zisk = EBIT		
4. Úroky	- Ú	
5. Hrubý zisk = EBT		
6. Daň ze zisku	- D	
7. Čistý zisk		= EAT
8. Odpisy		+ O
9. Cash flow	= CF	
10. Splátky úvěrů, vypl. dividend	- SÚ, div.	
11. Nerozdělené prostředky	= NP	

+

•

○

Výpočet nákladů kapitálu

Vážený průměr nákladů kapitálu – WACC (*Weighted Average Cost of Capital*)

$$K_a [WACC] = W_d k_d (1-d) + W_p k_p + W_s k_s$$

k_a - průměrná míra kapitálových nákladů podniku (podniková diskontní míra),

k_d - náklady na cizí kapitál v %,

d - míra zdanění zisku vyjádřená desetinným číslem,

k_p - míra nákladů na prioritní akcie v % (míra prioritních dividend),

k_s - míra nákladů na vlastní kapitál v % (nerozdělený zisk a základní jmění ve výši míry dividend z kmenových akcií, popř. oportunitní náklady)

W_d, W_p, W_s - váhy jednotlivých kapitálových složek určené procentem z celkových zdrojů (vše měřeno v tržních hodnotách).

+

•

○

Výpočet nákladů kapitálu

Stanovte vážené náklady na kapitál v podniku s vlastním kapitálem ve výši 5 mil. Kč s požadovanou výnosností 13 %, cizím kapitálem ve výši 4 mil. Kč, za nějž je placen 6% úrok při zdanění zisku sazbou 24 %.

$$K_a \text{ [WACC]} = k_d (1-d) B/V + k_e S/V$$

$$K_a \text{ [WACC]} = 6*(1-0,24)*4/9 + 13*5/9 = \underline{9,25 \%}$$

k_a - náklady na celkový kapitál v % (**9,25%**),

k_d - náklady na cizí kapitál před zdaněním zisku v % (**6%**),

d - míra zdanění zisku vyjádřená desetinným číslem (**0,24**),

k_e - náklady na vlastní kapitál po zdanění zisku v % (**13 %**),

V - celkový kapitál v Kč (**9 mil. Kč**),

S - tržní hodnota vlastního kapitálu v Kč (**5 mil. Kč**),

B - tržní hodnota cizího kapitálu (dluhu) v Kč (**4 mil. Kč**).

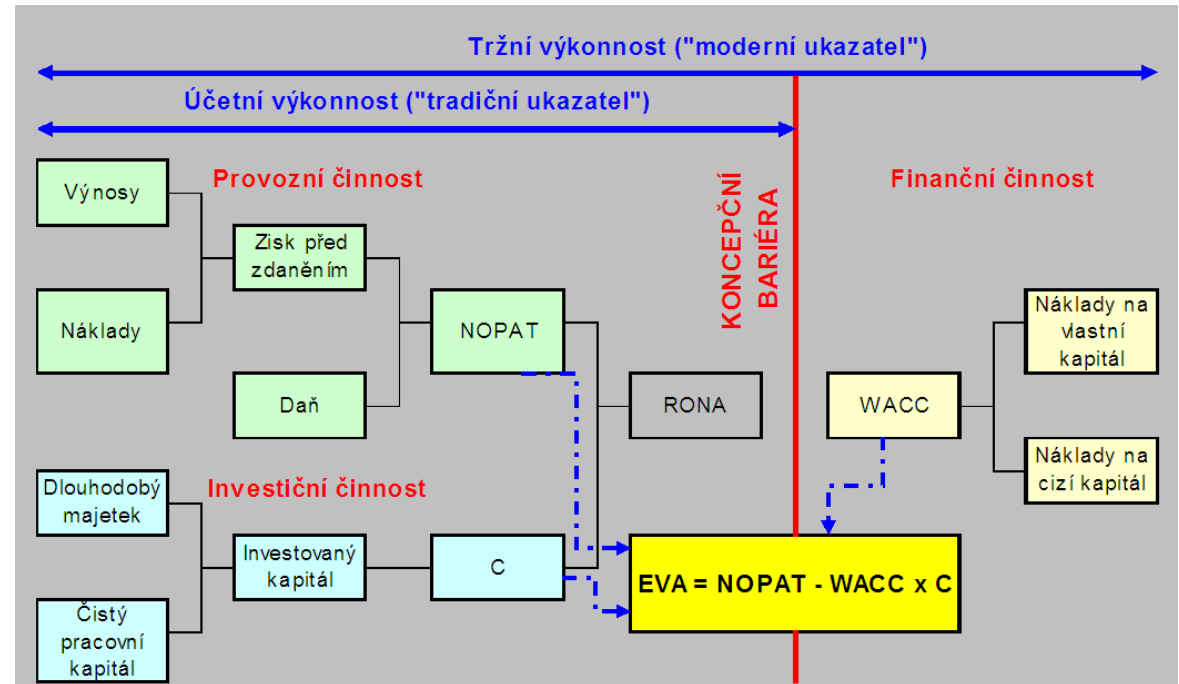


Ukazatel EVA (Economic Value Added)

- Ukazatel EVA měří, jak společnost za dané období přispěla svými aktivitami ke **zvýšení** (kladná EVA) či **snížení hodnoty** (záporná EVA) **pro své vlastníky**.
- Představuje rozdíl mezi NOPAT a celkovými náklady na kapitál

$$\text{EVA} = \text{EBIT} * (1-t) - \text{celkový kapitál} * \text{wacc}$$

Výpočet ukazatele EVA a faktory, které hodnotu ukazatele ovlivňují



Náklady

- náklady představují v peněžním vyjádření spotřebu věcných prostředků a práce
- náklady můžeme členit podle mnoha kritérií:
 - a) podle času rozlišujeme náklady**
 - ✓ *pořizovací = náklady, které je třeba vynaložit před zahájením provozu (koupě budovy, vybavení apod.)*
 - ✓ *provozní = náklady vznikající při provozu (spotřeba energie, mzdy, úklid apod.)*
 - ✓ *investiční = náklady spojené s rozvojem (nové vybavení ordinace apod.)*

Náklady

b) podle druhu

- ✓ materiálové náklady (dodávka energií)
- ✓ náklady na služby (opravy a udržování, poštovní služby)
- ✓ finanční náklady (úroky z úvěrů, pojistné)
- ✓ osobní náklady (mzdy, zákonné pojištění)
- ✓ manka a škody (vzniklé škody a schodky)
- ✓ ostatní náklady

c) podle účelu

- ✓ přímé náklady = lze jejich výši stanovit na jednotku (pacient, oddělení)
- ✓ nepřímé náklady = nemají přímý vztah k jednotce (finanční náklady)

Náklady

d) podle vztahu k objemu výkonu

- ✓ fixní náklady = jejich náklady se nemění se změnou výkonu, ale skokem (nájemné, mzdy)
- ✓ variabilní náklady = se mění plynule se změnou výkonu (náklady na léky, materiál, potraviny)

Výdaj

- **Výdaj** = představuje úbytek peněz vynaložených na konkrétní náklad (koupě zdravotnického zařízení, jeho kupní cena představuje výdaj peněz, které bylo třeba vydat a jeho odpis za zúčtovací období představuje náklad, který ovlivňuje hospodářský výsledek)



Výnosy

- v tržních podmínkách je i zdravotnické zařízení podnikatelem v nejširším slova smyslu, provádí svoji činnost za účelem dosažení zisku
- obecně platí, že zdravotnická zařízení, jejichž zřizovatelem je veřejnoprávní subjekt (stát, územně samosprávní celek), preferují především svoji společenskou roli a jejich zřizovatel je do značné míry smířen s tím, že tato zdravotnická zařízení nebudou dosahovat vždy zisk (FN jsou ze zákona příspěvkové organizace)



Výnosy

- zdravotnická zařízení, jejichž zřizovatelem je soukromoprávní subjekt, mají za cíl dosažení ekonomické samostatnosti (samofinancovatelnosti)
- je-li zřizovatel např. fyzická osoba – lékař provozující samostatnou praxi, zisk zdravotnického zařízení pro něj představuje mzdu
- ziskovosti zdravotnické zařízení dosahuje tehdy, jsou-li jeho výnosy vyšší než náklady
- zdravotnická zařízení své výkony fakturují svým odběratelům (nejčastěji zdravotním pojišťovnám) a očekávají úhradu těchto faktur, v časovém hledisku to znamená, že do výnosů se taková faktura započítává zdravotnickému zařízení v okamžiku vystavení, a to bez ohledu na její zaplacení, tedy bez ohledu, kdy a zda vůbec bude zaplacená.

Tržby

- úhrada faktur představuje pro zdravotnické zařízení **tržbu**
- rozdíl mezi výnosy a tržbami je jednak:
 - a) časový** - výnos do účetnictví vstupuje v okamžiku vystavení faktury, tržba až v okamžiku jejího obdržení
 - b) ekonomický** - výnos je ta část tržby, ze které se počítává zisk
 - c) právní** – výnos je právo na příjem peněz, tržba je realizace tohoto práva

Výnosy

- z hlediska ekonomické teorie rozlišujeme výnosy:
 - a) celkové** – je to suma výnosů za určité období
 - b) průměrné** – výnos na jednotku (pacient, oddělení)
 - c) mezní** – přírůstek výnosů, pokud se objem zvýší o jednotku (o jednoho pacienta)
- výnosy jsou ovlivňovány dvěma základními faktory, a to:
 - a) objemem výkonu**
 - b) cenou za jednotku výkonu**
- obecně platí, že čím více výkonů podnikatel vyprodukuje, tím bude vyšší jeho výnos, a to za předpokladu, že cena za jednotku výkonu obsahuje i ziskovou složku



Zisk

- **Zisk** = zdravotnického zařízení, stejně jako každého hospodářského subjektu, je určen rozdílem mezi výnosem a nákladem, jeli tento rozdíl kladný, je dosaženo ZISKU, je-li záporný, je vykázána ZTRÁTA
- Dlouhodobě vykazovaná ztráta je pro většinu hospodářských subjektů likvidační, pokud tuto ztrátu nemají hrazenou z prostředků zakladatele, jak tomu je u příspěvkových organizací
- Z hlediska ekonomické teorie rozlišujeme zisk:
 - a) **ekonomický** – *rozdíl mezi výnosy a náklady*
 - b) **účetní** – *zjistí se z účetní evidence hospodářského subjektu*
 - c) **daňový** – *vypočte se z účetního zisku po úpravách vyplývajících z daňových zákonů*

Proporcionální náklady

$$\begin{aligned} \text{TC} &= \text{FC} + \text{VC} \\ \text{VC} &= b, c, \dots * q \end{aligned}$$

lineární funkce
 $y = a + bx$

TC ... celkové náklady (CN, N) y

FC ... fixní náklady (FN, a)

VC ... variabilní náklady (VN)

b, c, \dots variabilní náklady na jednotku produkce (VC_u)

q ... objem produkce v ks (x)

Q ... objem produkce v Kč (x)

Průměrné jednotkové náklady $N_j = \text{TC}_u$

$$N_j = \frac{FC}{q} + b$$

Náklady - vzorce

Bod zvratu

- Bod zvratu je bod (objem výkonů, výroby), ve kterém se výnosy rovnají nákladům (eventuelně příjmy výdajům), a ještě není dosahováno zisku.
- Je to i kritický bod rentability.
- Bodu zvratu je dosaženo, když se cena rovná průměrným nákladům (součtu FC připadajících na jednotku produkce a VC na jednotku produkce).



výnosy podniku = tržby = $T = \sum p \cdot q$

(sortimentní skladbě prode

výnosy > náklady = **zisk**

výnosy < náklady = **ztráta**

Zisk = základní motiv podnikání

= hlavní kritérium pro rozhodování

účetní ... přejatý z účetnictví

daňový ... úprava účetního zisku dle daňových zákonů

ekonomický ... odečtení veškerých nákladů od výnosů



$$TC = FC + VC$$
$$TC = FC + b \cdot q$$

$$TR = P \cdot q$$
$$\text{Zisk} = TR - TC \Rightarrow$$
$$TR = TC + \text{Zisk}$$

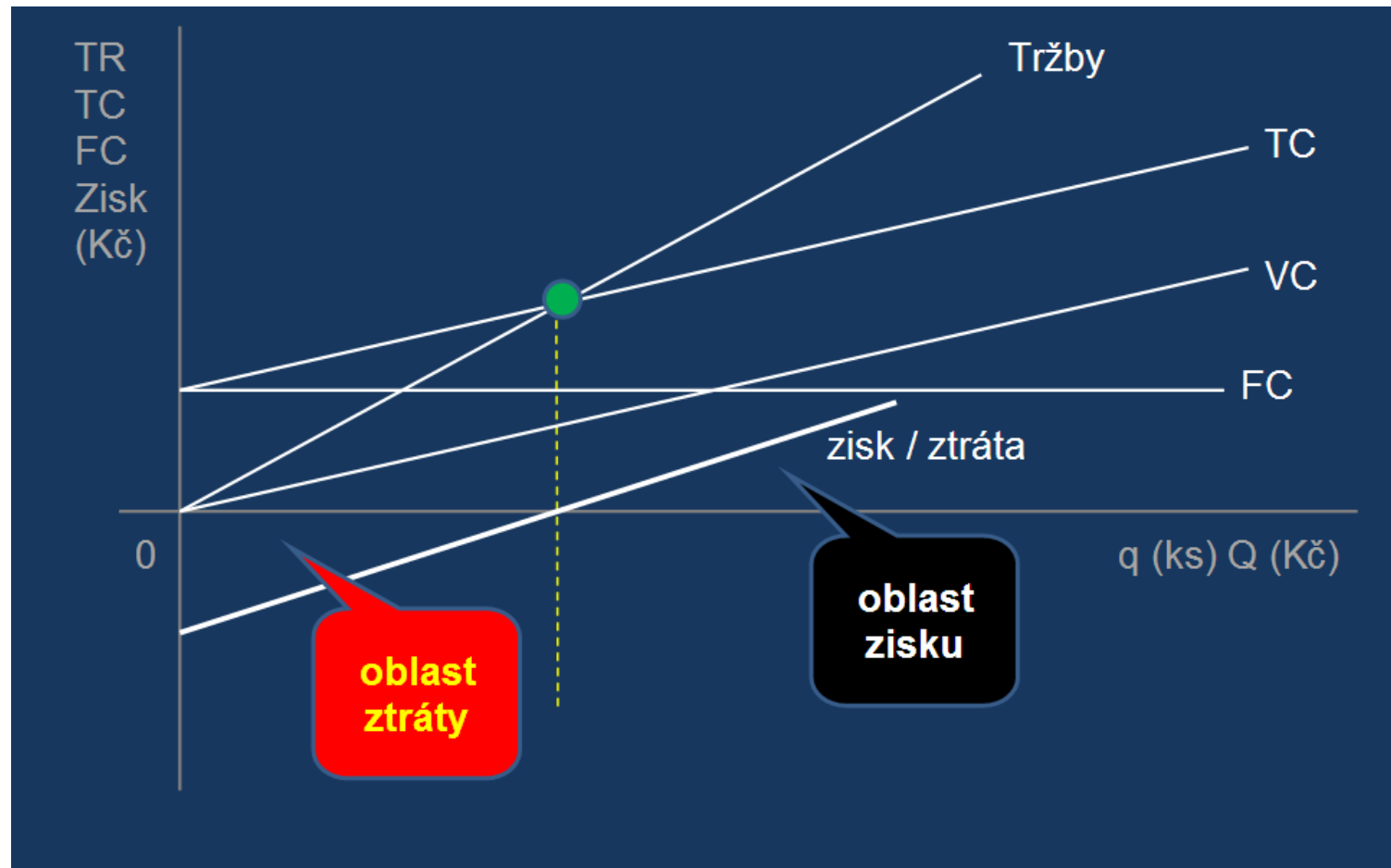
TR ... celkový příjem (tržby)

$$TR = TC + Z$$
$$P \cdot q = FC + b \cdot q + Z$$

Vn' (b') ...jednotkové variabilní náklady na 1 Kč tržeb

$$\underline{Vn'} = \frac{b}{P}$$

Bod zvratu
– grafické
vyjádření



Financování podniku

Finanční řízení podniku má za úkol:

- opatřovat kapitál pro potřeby podniku a rozhodovat o jeho struktuře (vztahuje se k pasivům rozvahy),
- rozhodovat o alokaci kapitálu při financování běžné činnosti podniku (vztahuje se k aktivům rozvahy),
- rozhodovat o rozdělení zisku (reinvestice, dividendová politika),
- zajistit finanční stabilitu.

Finanční řízení je ovlivněno časem a rizikem.



Financování podniku

Faktor rizika představuje nebezpečí, že očekávané výnosy nebudou získány nebo investovaný kapitál bude ztracen (vnější a vnitřní příčiny).

Snížení rizika – rozložení portfolia, diverzifikace výrobního programu, rezervní fondy, pojištění apod.

Taktická rozhodnutí – nemění zásadním způsobem dosavadní činnost podniku.

Strategická rozhodnutí – přináší velké změny v činnosti podniku (mohou být dlouhodobá investiční či finanční).



Financování podniku

Druhy financování jsou vnitřní (interní) a vnější (externí); z vlastních zdrojů a z cizích zdrojů; financování běžné a financování mimořádné (založení, rozšiřování, spojování, sanace, likvidace).

Řízení pracovního kapitálu

- spočívá ve stanovení potřebné výše každé položky oběžných aktiv a jejich celkové sumy,
- zabývá se, jakým způsobem oběžná aktiva financovat,
- je-li OA málo, nejsou využity výrobní kapacity a tím se brzdí rozvoji,
- je-li OA více, jsou vyvolány zbytečné náklady (úrok z vázaného majetku, náklady na skladování).

Finanční analýza

- Využívá poměrových ukazatelů, které jsou vypočítané z absolutních ukazatelů.
- Jsou to ukazatele poměrové = relativní, a tudíž srovnatelné pro různé typy a velikosti podniků i jejich seskupení.
- Obvykle narazíme na tyto ukazatele:
 - **rentability** (udávají kolik Kč zisku připadá na 1 Kč jmenovatele)
 - **likvidity** (měří schopnost firmy uspokojit své splatné závazky)
 - **aktivity** (měří, jak efektivně podnik využívá svá aktiva)
 - **zadluženosti** (měří rozsah, v jakém je podnik financován cizím kapitálem)
 - **kapitálového trhu** (vyjadřují, jak je trhem (burzou, investory) hodnocena minulá činnost podniku a jeho budoucí výhled).

Finanční analýza

- Mezi základní pojmy patří **solventnost** - je vyjádřením schopnosti podniku hradit včas, v požadované výši a na požadovaném místě všechny splatné závazky.
- **Likvidita** vyjadřuje míru obtížnosti transformace majetku do hotovostní formy.
- **Likvidnost** = schopnost splácet.
- Cizí kapitál je zpravidla levnější než vlastní kapitál, nicméně s růstem zadluženosti klesá finanční stabilita podniku.
- Je tedy důležité hledat vyváženost přínosů cizího kapitálu a rizika s ním spojeného.

Investiční činnost

- Investování = vynakládání (užití) kapitálu.
- Do investování nezahrnujeme financování běžné činnosti podniku.
- Rozlišuje **3 základní skupiny investic**:
 - **Hmotné investice** (vytvářející či rozšiřující výrobní kapacitu podniku)
 - **Finanční investice** (nákup cenných papírů, půjčení peněz společností za účelem získání úroků, dividend, zisku)
 - **Nehmotné investice** (nákup know how, výdaje na výzkum, vzdělání, sociální rozvoj)

Rozhodování o investicích

- rozhodování o tom „kolik, do čeho, kdy, kde a jak investovat“.
- je rozhodováním o budoucím vývoji podniku a jeho efektivnosti.
- patří k nejdůležitějším manažerským rozhodnutím.
- hmotné investice zatěžují ekonomiku podniku především fixními náklady, nicméně bez investic se žádný podnik neobejde.
- investiční činnost je nutné plánovat.



Hodnocení efektivnosti investic

- Investor obětuje svůj současný důchod za příslib budoucího důchodu s cílem dosáhnout zisku!
- Podstatou hodnocení investic je porovnávání vynaloženého kapitálu (výdajů na investici) s výnosy (příjmy), které investice přinese, tj. hodnocení výnosnosti (rentability) investice.
- Jedná se o rozpočtování jednorázových (investičních) výdajů (mohou vznikat delší dobu) a ročních výnosů (příjmů) za období životnosti investice.

Hodnocení efektivnosti investic

- Výnosem z investice je přírůstek zisku (po zdanění) a přírůstek odpisů, které se vrací podniku v ceně prodaných výrobků – jedná se o cash flow plynoucí z investice.
- Přijatelná je taková investice (investiční projekt), jejíž budoucí výnosy převyšují náklady na ni vynaložené.
- Konečným výsledkem hodnocení investice je rozhodnutí, zda investice (investiční projekt) uskutečnit, nebo v případě hodnocení více investičních variant, který projekt realizovat.



Kritéria hodnocení

- Působení faktoru času.
- Rizikovost, tj. stupeň nebezpečí, že nebude dosaženo očekávaných výnosů.
- Doba splacení investice (stupeň likvidity investice), tj. doba (rychlost) přeměny investice zpět do peněžní formy.
- Vždy tedy hodnotíme výnosnost, rizikovost, likvidnost (dobu splacení).

Postup hodnocení investic

- Určení jednorázových nákladů na investici.
- Odhadnutí budoucích výnosů, které investice přinese, popřípadě rizik.
- Určení nákladů na kapitál vlastního podniku, který investici uskutečňuje, resp. určení požadované výnosnosti investice (přihlížející ke stupni rizika).
- Výpočet současné hodnoty očekávaných výnosů (cash flow).
- Aplikace vhodné metody ekonomického vyhodnocení investice.



KONEC

- Částečně vypracováno s pomocí zdrojů od Ing. Jovany Exnerové